
УДК 37.02:378.147

Олена ГОМОНЮК,
доктор педагогічних наук, професор,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Для одержання високої ефективності навчання й якісного формування валеологічної компетентності майбутнього педагога необхідно цілеспрямовано забезпечити використання студентами інформаційно-комунікаційних технологій. Це суттєво впливатиме на їхню мотиваційну сферу та забезпечить успішність оволодіння професійними знаннями й уміннями. Для викладача використання інформаційних технологій дає можливість вивести на якісно новий рівень навчання вивчення дисциплін циклу професійної і практичної підготовки та забезпечити формування професійно-педагогічної культури студентів, важливим складником якої є валеологічна компетентність. У статті розкрито значення інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні валеологічної компетентності майбутніх педагогів.

Ключові слова: майбутні педагоги, інформаційно-комунікаційні технології, валеологічна компетентність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Здоровий спосіб життя є найефективнішою профілактикою більшості захворювань. Сучасні проблеми гігієни праці та відпочинку, нечисте повітря і шум

© Олена Гомонюк

міст, забруднені ріки, підвищений темп і порушений природний ритм життя, нікотин, алкоголь, переїдання, вторгнення хімії, мала рухливість у побуті і на виробництві, поширення різноманітних хвороб перебувають нині у центрі уваги світової спільноти, оскільки всі ці чинники негативно впливають на здоров'я кожної людини. Інтерес до індивідуального здоров'я кожної людини викликаний не тільки проблемою загального погіршення здоров'я людей, а й ідеєю духовного відродження українців як нації. Усе це зумовлює необхідність формування валеологічної компетентності майбутніх педагогів засобами інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема програмно-методичними і телекомунікаційними засобами, що дають можливість значно підвищити рівень фахової підготовки студентів у ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Проблемам використання інформаційних технологій у навчальній діяльності присвячені роботи Г. Бордовського, Р. Гуревича, А. Довгялло, І. Горбунової, В. Ізвозчикова, М. Кадемії, В. Клочка, В. Кондратюка, Л. Коношевського, С. Панюкової, І. Роберт, А. Смірнова, В. Сумського та ін. До питань формування валеологічної культури та валеологічної компетентності зверталися О. Бондаренко, В. Колбанов, В. Лободін, О. Дворнікова, Н. Панова, Н. П'ясецька, С. Симоненко та ін.

Метою статті є розкриття значення інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні валеологічної компетентності майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині особливо актуальною є проблема впровадження програмно-методичних і телекомунікаційних засобів у навчальний процес вищої школи, зокрема у процес вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Адже оволодіння сучасними інформаційними технологіями стає одним із основних компонентів професійної підготовки будь-якого фахівця, у тому числі і педагога.

Формування культури здорового способу життя стрімко входить у життя закладів освіти та у буття школярів, студентської молоді, тому

має своїх прихильників та опонентів. Але все більше батьків, педагогів, учнівської молоді переконуються у тому, що здоров'я – фізичне, моральне, духовне, психічне – це не просто відсутність хвороб, це якість найдорожчого, що має людина – її життя. Тому потрібно навчати молодь берегти і зміцнювати здоров'я.

Термінами, що широко використовують у Європі замість або як розширення терміна “інформаційні технології”, є поняття “інформаційні й комунікаційні технології” або “інформаційно-комунікаційні технології” (ІКТ) [1, с. 257].

Інформаційно-комунікаційні технології можна застосовувати як: засоби навчання; засоби, що вдосконалюють процес викладання; інструмент пізнання навколишньої дійсності та самопізнання; засоби розвитку особистості того, кого навчають; об'єкт вивчення в межах засвоєння курсу інформатики; інформаційно-методичне забезпечення й управління навчально-виховним процесом; засоби комунікації; засоби автоматизації процесу оброблення результатів експерименту й управління; засіб автоматизації процесів контролю і коригування результатів навчальної діяльності, тестування та психодіагностики; засоби організації інтелектуального дозвілля [6].

Використання інформаційно-комунікативних технологій приводить до суттєвих змін у методах і організаційних формах навчання. На теоретичному рівні виявлено чотири групи умов ефективності використання комп'ютера в навчально-виховному процесі: умови, що забезпечують формування соціальної і пізнавальної активності як ключових особистісних характеристик студента в умовах широкого використання ІКТ; варіативність програм, доступ до баз даних (інформації), вибір програм, вибір видів діяльності на рівні школи; умови, що забезпечують розвиток самостійності молоді людини: діалоговий характер програм, наявність кінцевого результату (у предметній формі), результати на проміжних стадіях навчання, варіативність мов і виконавців програм; умови, що забезпечують розвиток здатності до самореалізації: інтелектуальна продуктивна праця, визначення адресата навчальних програм (користувач або програміст); умови, що забезпечують гармонійну індивідуальність особистості студен-

та; співвідношення образного і логічного компонентів у програмах, співвідношення емоційного і раціонального в педагогічній організації комп'ютеризованого навчання, співвідношення рівня пізнавальної потреби та можливостей її реалізації [6].

Сучасні мультимедійні комп'ютерні програми й ІКТ відкривають майбутнім педагогам доступ до електронних підручників, освітніх Web-сайтів, систем дистанційного навчання та ін. Це дає можливість підвищити ефективність розвитку пізнавальної самостійної діяльності й дати нові можливості для творчого зростання студентів.

Серед ІКТ, що знайшли широке розповсюдження у ВНЗ, викладачі найчастіше застосовують технології мультимедіа. Мультимедіа є інформаційними технологіями, тобто сукупністю прийомів, методів, способів продукування, обробки, зберігання, передавання аудіовізуальної інформації, заснованої на використанні компакт-дисків. Це дає нам змогу поєднати в одному програмному продукті текст, графіку, аудіо- та відеоінформацію, анімацію [2, с. 255–257].

Для розвитку валеологічної компетентності майбутніх педагогів мультимедійні технології мають важливе значення, адже вони забезпечують візуальне сприйняття інформації, зменшують непродуктивні втрати сил та часу на її пошук, оброблення, сприймання і засвоєння.

У вищих навчальних закладах України розширюються функції нового структурного підрозділу, що називається медіатекою. Цей термін застосовують насамперед для того, щоб підкреслити нові форми послуг з використанням засобів інформації та сучасної апаратури. Медіатека є не лише пристроєм, а й носієм інформації, самою інформацією, засобом віддаленого доступу до неї.

На базі медіатеки викладач може проводити заняття, що мають груповий або індивідуальний характер. Також він може організувати самостійну роботу студента (учня) у вигляді індивідуальних занять та завдань самопідготовки. У результаті такої роботи студент (учень) набуває не тільки предметну або професійну підготовку, а й навички самостійної роботи з новими інформаційними засобами на базі комп'ютерних технологій. Він вчиться працювати з електронни-

ми каталогами літератури, базами даних, довідниками, електронними енциклопедіями. Використовуючи тренувальні та навчальні програми, учень самостійно регулює навчальний процес [3, с. 21, 22].

Важливим складником валеологічної компетентності є валеологічні знання, опанування яких можуть забезпечити ІКТ.

Педагог – це професія, пов'язана із збереженням здоров'я та забезпеченням духовного, психічного, фізичного і морального розвитку вихованців. Саме вчитель має враховувати особливості кожного учня, здійснювати індивідуальний підхід для зміцнення і збереження здоров'я.

Сучасні реалії детермінують необхідність розглядати підготовку студентів до формування основ здорового способу життя школярів як важливий складник їх професійної компетентності. І саме в цьому можуть допомогти ІКТ. Адже їх можливості необмежені, зокрема: негайний зворотний зв'язок між користувачем та ІКТ; комп'ютерна візуалізація навчальної інформації про об'єкти або закономірності процесів, явищ, що протікають реально, так і віртуальних; архівне зберігання достатньо значних обсягів інформації з можливістю її передачі, а також легкого доступу і звернення користувача до центрального банку даних; автоматизація процесів обчислювальної, інформаційно-пошукової діяльності, а також обробки результатів навчального експерименту з можливістю багатократного повторення фрагмента або самого експерименту; автоматизація процесів інформаційно-методичного забезпечення, організаційного управління навчальною діяльністю і контролем за результатами засвоєння знань [5, с. 13].

Валеологічна компетентність учителя є інтегрованою характеристикою його професійних та особистісних якостей, що відбиває рівень сформованості професійних знань, умінь і практичного досвіду, які дають змогу йому успішно здійснювати професійну діяльність, спрямовану на формування в учнів свідомого ставлення до свого життя і здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя та життєвими навичками, безпечної щодо здоров'я поведінки. Процес формування валеологічної компетентності студентів має здійснюватися системно, зокрема через валеологічну освіту, валеологічне виховання та практичну діяльність.

У Хмельницькому національному університеті навчається багато діючих спортсменів. Здобуття вищої освіти для них досить складне внаслідок специфіки їхньої професійної діяльності. Розвиток системи дистанційного навчання, одним із основоположних принципів якого є відкритий освітній простір, дає змогу вирішити завдання залучення спортсменів в освітній процес і тим самим відповісти на другий принцип: освіта як відповідальність перед суспільством, освіта для розвитку особистості і навчання протягом усього життя; громадянськість як короткострокова, так і довгострокова соціальна доцільність.

Дистанційне навчання може забезпечуватися різними способами: електронною поштою, телеконференціями, навчальними форумами і чатами, проте найважливішими сучасними напрямками розвитку дистанційного навчання є розміщення на спеціальних серверах навчальних мультимедійних курсів, дистанційних уроків, у тому числі інтерактивних, анімацій із навчальної тематики, наукових пошукових машин для пошуку навчальної інформації на спеціальних серверах.

Серед можливостей застосування ІКТ науковці називають на-самперед можливість залучення кожного студента (учня) в активний пізнавальний процес, причому процес не пасивного оволодіння знаннями, а активної пізнавальної самостійної діяльності кожного студента (учня), застосування ними на практиці цих знань і чіткого усвідомлення, де, яким чином і з якою метою ці знання можуть бути застосовані. Це можливість працювати спільно, у співпраці, у процесі розв'язування різноманітних проблем, виявляючи під час цього певні комунікативні уміння, можливість широкого спілкування зі своїми ровесниками з інших шкіл (ВНЗ) свого регіону, інших регіонів країни й навіть інших країн світу, можливість вільного доступу до необхідної інформації не лише в інформаційних центрах свого навчального закладу, а й у наукових, культурних, інформаційних центрах усього світу з метою формування власної незалежної, проте аргументованої думки з тієї або іншої проблеми, можливості її всебічного дослідження (вивчення) [4, с. 55].

Проте комп'ютерне навчання в умовах вищої освіти до цього часу ще не здійснюється на належному рівні. На це є свої причини.

Це, у першу чергу, причини організаційно-економічні: недостатня оснащеність навчальних закладів комп'ютерною технікою в потрібній кількості й на належному рівні; відсутність педагогічних програмних засобів; недостатня увага до проблеми використання комп'ютера в навчальному процесі, але це причини й організаційно-методичні. Неможливо освоювати комп'ютерні технології навчання, не маючи певного запасу психолого-педагогічних знань [8, с. 14–20].

Водночас практично відсутнє педагогічно обґрунтоване методичне забезпечення навчального процесу, зорієнтоване на системне використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Недостатньо навчально-методичної літератури для вчителів, навчальних посібників для студентів вищих педагогічних закладів, що розкривали б напрями і можливості використання сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій під час вивчення навчальних предметів [9, с. 458].

Створення інформаційно-навчального середовища ВНЗ дає змогу інтенсифікувати й оптимізувати навчально-виховний процес майбутнього вчителя. Адже оволодіння системою знань, умінь і навичок з формування, збереження та зміцнення свого власного здоров'я і здоров'я своїх вихованців складає основний зміст навчальної діяльності студентів та є специфічною формою включення через цю діяльність у структуру суспільних відносин.

Висновки. Можливості інформаційно-навчального середовища дають змогу розвинути адекватне ставлення особистості до свого здоров'я, позитивно сприймати просвітницькі, оздоровчі, профілактичні заходи, адже знання з валеології необхідні як для професійної діяльності, так і в особистому житті майбутніх педагогів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Перспективою подальших досліджень є вивчення таких питань, як зарубіжний досвід формування валеологічної компетентності майбутніх педагогів.

Список використаної літератури

1. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування. – Вид. 1. – К. : Видавничий дім “СофтПрес”, 2005. – 552 с.

2. Обчислювальна техніка і технічні засоби навчання : навчальний посібник [П. К. Гороль, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, В. О. Подоляк] / за ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 1999. – 324 с.

3. Гуревич Р. С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : Навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія – Вінниця : ООО “Планер”, 2005. – 365 с.

4. Дистанционное обучение / под ред. Е. С. Полат. – М. : Владос, 1998. – 192 с.

5. Роберт И. В. Современные информационные технологии в образовании: Дидактические аспекты; перспективы использования И. В. Роберт. – М. : Школа-Пресс, 1994. – 205 с.

6. Роберт И. В. Информационные технологии в науке и образовании / И. В. Роберт, П. И. Самойленко – М., 1998. – 176 с.

7. Снігур О. А. Новітні інформаційні технології в професійній підготовці майбутнього педагога / О. А Снігур // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наукових праць. – Київ – Вінниця, 2006. – С. 458.

8. Щербак О. Підготовка педагогів професійного навчання до творчого використання інформаційно-комунікаційних технологій / О. Щербак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наукових праць. – Київ – Вінниця, 2006. – С. 14–20.

Стаття надійшла до редакції 24.05.2016

Гомонюк Е. М. Значение информационно-коммуникационных технологий в формировании валеологической компетентности будущих педагогов

Для получения высокой эффективности обучения и качественно-го формирования валеологической компетентности будущего педагога необходимо целенаправленно обеспечить использование студентами информационно-коммуникационных технологий. Это существенно будет влиять на их мотивационную сферу и обеспечит успешность овладения профессиональными знаниями и умениями. Для преподавателя использование информационных технологий дает возможность вывес-

ти на качественно новый уровень обучения изучение дисциплин цикла профессиональной и практической подготовки и обеспечить формирование профессионально-педагогической культуры студентов, важной составляющей которой является валеологическая компетентность.

В статье раскрыто значение информационно-коммуникационных технологий в формировании валеологической компетентности будущих педагогов.

Ключевые слова: *будущие педагоги, информационно-коммуникационные технологии, валеологическая компетентность.*

Gomonyuk O. **Value of information communication technologies in forming of the valeological competence of future teachers is discovered**

A healthy way of life is the most effective prophylaxis of the most diseases. The current problems of the hygiene of labour and rest, polluted air and noise of cities, the pollution of rivers, the increased tempo and the broken natural rhythm of life, nicotine, alcohol, overeating, encroachment of chemistry, small mobility in the way of life and in production, dissemination of various illnesses are enjoying the attention of world community nowadays, as all these factors influence on an everybody's health negatively. The attention to the individual health of each person is caused not only by the problem of general worsening of people's health, but also by the idea of the spiritual revival of the Ukrainians as the nation.

The forming of culture of the healthy way of life rapidly enters into the life of educational establishments and into the life of pupils, students, that's why has its supporters and opponents. But more parents, teachers, students make sure that the physical, moral, spiritual, psychical health is not just the absence of illnesses, it is a quality of the dearest which a person has, of his life. Therefore it is necessary to teach young people to save and make their health stronger.

All of this determines the necessity of the forming of the valeological competence of the future teachers with the facilities of information and communication technologies, in particular with program-methodical and telecommunication facilities which make it possible to raise the level of professional preparation of students in the higher educational establishment considerably.

The problem of introduction of the program-methodical and telecommunication facilities into the educational process of higher school and in particular, into the process of studying disciplines of the cycle of professional and practical preparation is very actual now. In fact, knowledge of modern information technologies becomes one of the basic components of professional preparation of any specialist, including teacher.

For the obtaining of the high efficiency of studies and for the qualified forming of the valeological competence of a future teacher it is necessary to provide the use of information communication technologies by students purposefully. In fact, this influences on their motivational sphere significantly and provides the success of mastering of professional knowledge and abilities. The use of information technologies gives to a teacher the possibility to bring out the study of disciplines of the cycle of professional and practical preparation on a high-quality new level and to provide forming of professional pedagogical culture of students, and the important component of this culture is the valeological competence.

The modern multimedia computer programs and ICT open for the future teachers the access to electronic textbooks, educational web-sites, systems of the remote learning and others. It enables to raise the efficiency of the development of the cognitive independent activity and to give new possibilities for creative growth of students.

In the article a value of information communication technologies in forming of the valeological competence of future teachers is discovered.

Keywords: *future teachers, information communication technologies, valeological competence.*